

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

“Hej är världens bästa ord anser jag”

*En kvalitativ studie om hur lärare i idrott och hälsa
arbetar med relationsorienterade lärarbeteenden*

Sara Björck
Ämneslärarprogrammet med inriktning mot
arbete i grundskolans årskurs 7-9 i idrott och hälsa

Uppsats/Examensarbete:	15hp
Kurs:	L9ID2A
Nivå:	Avancerad nivå
Termin/år:	HT 2018
Handledare:	Karin Grahn
Examinator:	Monica Petersson
Kod:	HT18-2940-006-L9ID2A

Nyckelord: Elevdeltagande, Fysisk aktivitet, Idrott och hälsa, Relationsorienterade lärarbeteenden

Sammanfattning

Den svenska folkhälsan blir allt sämre och det kan ses höra ihop med våra barns och ungdomars minskade fysiska aktivitet. För många av dessa barn och ungdomar är skolämnet idrott och hälsa deras enda chans till fysisk aktivitet och få vetskap om den egna hälsan. Enligt Skolinspektionens granskning sjunker elevdeltagandet i ämnet vilket gör att alla elever inte får ta del av den kunskapen och den fysiska aktiviteten. Tidigare forskning har visat att om verksamma lärare arbetar med relationsorienterade lärarbeteenden kan det bidra till ett positivt elevdeltagande. Därför är syftet med studien att analysera hur dessa relationsorienterade lärarbeteenden kommer till uttryck i lärares beskrivningar av undervisningen i idrott och hälsa. Resultatet som är sammanställt av fyra semistrukturerade intervjuer med verksamma lärare i idrott och hälsa visar att dessa lärare arbetar mycket med att försöka se och höra alla elever utifrån deras individuella nivåer och förutsättningar. Deras beskrivningar hör även ihop med de fem kategorierna kopplat till relationer inom ledarskapsforskning. Vissa kategorier stämmer överens med resultatet mer än andra och används mer i praktiken. Slutsatsen kan därmed dras att det relationsfrämjande arbetet verksamma lärare gör idag stämmer väl överens med det som är mest betydande för elevers deltagande i ämnet idrott och hälsa i teorin.

Förord

Jag vill framförallt rikta stor tacksamhet till de lärare som tog sin tid och ställde upp på de intervjuer som blev grunden för detta arbete. Jag vill även tacka min handledare som har givit mig ett positivt stöd i mitt skrivande.

Innehållsförteckning

1. Introduktion.....	5
1.1 Syfte.....	5
2. Bakgrund.....	6
2.1 Vikten av fysisk aktivitet.....	6
2.2 Elevdeltagande.....	6
2.3 Orsaker till lågt elevdeltagande.....	7
2.4 Relationer för att gynna elevdeltagande.....	8
3. Metod.....	11
3.1 Design.....	11
3.2 Urval.....	11
3.3 Datainsamling.....	12
3.4 Databearbetning och analys.....	13
3.5 Etiska dilemman.....	14
4. Resultat.....	15
4.1 Hur lärare i idrott och hälsa arbetar relationsfrämjande.....	15
4.2 Relationsfrämjande via de fem kategorierna?.....	17
4.3 Sammanfattning.....	20
5. Diskussion.....	22
5.1 Metoddiskussion.....	22
5.2 Resultatdiskussion.....	23
5.3 Slutsatser och implikationer.....	26
6. Referenser.....	28
7. Bilagor.....	31
7.1 Bilaga 1, Intervjuguide.....	31

1. Introduktion

Fler och fler diskussioner och studier pekar på att stillasittandet bland barn och ungdomar i dagens samhälle är en växande trend. Deltagandet i aktiviteter utanför skoltid sjunker och även i skolämnet idrott och hälsa (Centrum för idrottsforskning, 2017). Mycket av intresset för föreningsidrotten och en aktiv livsstil kan väckas till liv i undervisningen i idrott och hälsa (Skolinspektionen, 2012), men hur ska det fortsätta göra det när deltagandet i ämnet sjunker? Enligt studier kan relationsorienterade lärarbeteenden såsom visa intresse för eleverna och visa att du som lärare bryr dig skapa trygghet (Mouratidis, Vansteenkiste, Lens & Sideridis, 2008) och således ett större intresse för eleverna att delta i undervisningen i idrott och hälsa (Li, 2015).

I en tidigare litteraturstudie av Björck och Wikström (2018) diskuteras relationsorienterade lärarbeteenden utifrån Yukl, Gordon och Tabers (2002) teori om fem kategorier för ledarbeteenden vilka är stödja (supporting), utveckla (developing), uppmärksamma (recognizing), konsultera (consulting) och empowerment (empowerment). Enligt Björck och Wikströms studie framgick vilka kategorier som var mest respektive minst betydelsefulla för elevers deltagande i undervisningen i idrott och hälsa. Men frågan är om teorin stämmer överens med praktiken. Eftersom att den fysiska aktiviteten kan öka via elevdeltagande i ämnet idrott och hälsa och elevdeltagandet kan öka via relationsfrämjande arbete från läraren. Hur används då dessa relationsorienterade lärarbeteenden i dagens skola av verksamma lärare i idrott och hälsa och hur det kan kopplas till Yukl et al. (2002) fem kategorier för att öka elevdeltagandet och således den fysiska aktiviteten?

1.1 Syfte

Syftet med studien är att analysera hur relationsorienterade lärarbeteenden kommer till uttryck i lärares beskrivningar av hur de arbetar med det i undervisningen i idrott och hälsa. Mer specifikt ämnar jag göra detta genom att svara på följande frågeställningar;

1.1.1 Frågeställningar

- Vad gör lärare i idrott och hälsa för att främja relationer mellan lärare och elev?
- Hur kan deras beskrivningar tolkas utifrån de fem relationsorienterade lärarbeteendena: stödja, utveckla, uppmärksamma, konsultera och empowerment?

2. Bakgrund

2.1 Vikten av fysisk aktivitet

Mer än hälften av Sveriges barn och ungdomar ägnar sig för lite åt fysisk aktivitet och stillasittandet bara växer, det uppenbarar sig både i skolan och på fritiden. Vi bör ägna cirka 60 minuter per dag åt motion för att få en positiv inverkan på vår hälsa, men tyvärr uppfylls inte detta bland majoriteten av våra barn och ungdomar i det svenska samhället (Centrum för idrottsforskning, 2017).

Sverige har tidigare varit ett land med barn och ungdomar som ägnat sig åt mycket fysisk aktivitet, mer än jämnåriga i andra länder, men Centrum för idrottsforskning (2016) hävdar att så inte är fallet längre. Den fysiska aktiviteten hos svenska barn och ungdomar har sjunkit med åren och vi är nu den mest stillasittande nationen i Norden när det kommer till barn och ungdomars fysiska aktivitet. (Eriksson, 2018, september). Vilket kommer bli en bidragande faktor till en försämrad folkhälsa i det svenska samhället. (Riksidrottsförbundet, 2009). Den psykiska ohälsan har ökat liksom fetma och övervikt. Den svenska inaktiviteten kommer inte bara ge konsekvenser på kort sikt utan kan även skapa hälsoproblem senare i livet (Centrum för idrottsforskning, 2017). Studier visar att fysisk aktivitet inte bara förebygger och botar sjukdomar, det ökar även förutsättningarna för eleverna att uppnå bättre skolresultat. Fysisk aktivitet kan alltså ha en positiv inverkan på inlärningsförmågan men även på elever med olika diagnoser. Fysisk aktivitet hjälper dem här eleverna att bättre klara av klassrumssituationen (Riksidrottsförbundet, 2009).

Mouratidis et al. (2008) belyser att om eleven får en trygg och positiv upplevelse under sina lektioner i idrott och hälsa ökar det möjligheten att eleven kommer vara fortsatt aktiv senare i livet i bland annat idrottsföreningar. Där påpekar även Bjuggren (2017, januari) att deltagande i föreningsaktiviteter stärker bland annat människors nätverk och eftersom att den fysiska aktiviteten ökar sjunker därmed kostnaderna och riskerna för sjukvård längre fram i livet. Idrottsundervisningen är för många barn och ungdomar den enda chansen till fysisk aktivitet och möjligheten till att få vetskap om den egna hälsan (Bjuggren, 2017, januari). Därför har skolan och framförallt ämnet idrott och hälsa en mycket viktig roll till att få eleverna att utveckla förmågor, färdigheter, kunskaper och vanor som ska ligga till grund för intresset att vara fysiskt aktiva i skolan, utanför skolan och senare i livet (Skolinspektionen, 2012).

2.2 Elevdeltagande

I Skolinspektionens granskning (2012) fastställdes det att i 27 av de 36 besökta skolorna fanns det alltid ett antal elever som närvarade under lektionerna men som inte deltog i undervisningen. Det fanns även ett antal elever som inte var närvarande överhuvudtaget. I det förstnämnda är det oftast att elever kommer till lektionen icke ombytta och anser själva att det är okej att sitta inaktiva på sidan och titta på. Det hör idag till vanligheterna att eleverna själva anser att de inte är medvetna om vad som förväntas av dem, vad de förväntas lära sig av lektionsinnehållet samt vad de ska kunna efter avslutat läsår kopplat till ämnets läroplan och

kursplan. Tyvärr är det dock utifrån dessa förväntningar som eleverna formar sin bild av ämnet och de blir inte medvetna om konsekvenserna av att delta eller att inte delta undervisningen (Skolinspektionen, 2010). Utan elevdeltagande blir det svårt att tillgodose eleverna den ämneskunskap som de kan tänkas vara i behov av för att kunna bibehålla en fortsatt aktiv livsstil och kunskap om den egna hälsan efter skolans slut (Bjuggren, 2017, januari).

2.3 Orsaker till lågt elevdeltagande

Ämnet idrott och hälsa är viktigt utifrån många aspekter. Det ska få eleverna att bli inspirerade till ett livslångt intresse för fysisk aktivitet samt ge dem en stark tro på sig själva. Barn och ungdomar måste bli inspirerade att få ett intresse för fysisk aktivitet av föräldrar, vänner och helst av hela sin omgivning (Redelius, 2004, april). Om det inte uppfylls som till exempel konstateras i forskning av Centrum för idrottsforskning (2017) och Eriksson (2018, september) är det upp till skolan att stå för denna stimulans och uppmuntran. Men vad krävs av läraren och undervisningen i idrott och hälsa för att eleverna ska bli inspirerade till det livslånga intresset för fysisk aktivitet? Enligt Redelius (2004, april) är idrott och hälsa ett ämne som skapar oro och väcker blandade känslor hos eleverna speciellt när det kommer till den egna förmågan av vad de klarar av och inte. Det kan bestämt förenas med Skolinspektionens (2012) granskning där över hälften av de besökta skolorna var i behov av att vidta åtgärder för att försäkra sig om att deras elever inte kände sig kränkta, riskerade att bli kränkta eller riskerade att erfara utsatthet i anknytning till undervisningen i idrott och hälsa. En faktor som gör att undervisningen öppnar för kränkande behandling och utpekanden är enligt Skolinspektionen (2018) fokuset på en tävlingsorienterad undervisning som inte heller stämmer överens med ämnets syfte. Undervisningen anpassas ofta efter de elever som är mer aktiva på fritiden vilket innebär att undervisningen för mesta del präglas av bollspel och bollekar. Tävlingsmomentet som uppkommer skapar en otrygg känsla hos elever då det kan förekomma kränkande behandling, hård fysisk kontakt och utpekanden som även strider mot skolans värdegrund (Skolinspektionen, 2018). Ytterligare orsak som skapar otrygghet i samband med lektionerna i idrott och hälsa är situationen i omklädningsrummet. Det kan antingen handla om avsaknad av ombyte, duschtvånget, men även som tidigare nämnts chansen till kränkande behandling (Bråkenhielm, 2008; Elevhälsan, 2014) Härmed kan det konstateras att undervisningsmiljön i samband med skolämnet inte upplevs vara trygg för alla elever vilket i sin tur kan leda till minskat elevdeltagande (Skolinspektionen, 2012).

I det stora hela indikerar det på att bristen på trygghet under lektionerna i idrott och hälsa skapar problematik för elevernas deltagande i undervisningen. Det handlar således om tryggheten i undervisningslokalerna, tryggheten elever emellan och tryggheten mellan elev och lärare. Enligt Redelius (2004, april) är idrott och hälsa dock ett ämne som ska bidra till att eleverna får en stark tro på sig själva samt det som redan nämnts här ovan - lusten till ett livslångt intresse av fysisk aktivitet. Dock kan det vara svårt att uppnå när det finns så många elever som anser att idrottsämnet är otryggt och endast går ut på att prestera som då påverkar deras motivation till att delta eller att inte delta i undervisningen. Likväl kan motivationen till att delta i lektionerna öka om eleven upplever att lärandeprocessen leder till bekräftelse från sig själva, kamrater, men även från lärare (Skolverket, 2011).

2.4 Relationer för att gynna elevdeltagande

Ökad fysisk aktivitet är ett viktigt mål för den svenska folkhälsan då riskerna minskar för ett antal fysiska och psykiska sjukdomar. Enligt Cernerud och Folke (2007) ska utveckling av ämnet idrott och hälsa främja barn och ungdomars fysiska aktivitet både i skolan och utanför och således bidra till en positiv folkhälsa. Dock har det här ovan konstaterats och tydliggjorts ett antal faktorer om varför deltagande elever i skolämnet idrott och hälsa bara är cirka 80 % (Skolinspektionen, 2010). Det därför av vikt att undersöka vad som kan göras för att öka ämnets elevdeltagande och således den fysiska aktiviteten och den svenska folkhälsan.

Diskussioner och krav på att skolämnet idrott och hälsa ska få fler timmar är stort och ett ofta återkommande åtgärdsförslag bland politiker just av den anledningen att öka barn och ungdomars fysiska aktivitet. Ett förslag som nu klubbats igenom och ska verkställas hösten 2019 (Motion 2018/19:1950). Ett fortsatt problem är dock att nå de elever som inte deltar i undervisningen. Cirka 6 % av de som aldrig eller sällan deltar i idrott och hälsa i skolan är även stillasittande på rasterna, icke aktiva i någon föreningsidrott och beskriver sig själva som att de har en väldigt inaktiv fritid. Dessa barn och ungdomar och även resterande i populationen behöver uppmuntras till ökad fysisk aktivitet just på grund av den livslånga hälsan som idag hotas. Studier visar på att Sveriges barn och ungdomar som står för den minsta fysiska aktiviteten i vårt samhälle inte tilltalas av varken skolidrotten eller föreningsverksamheten (Centrum för idrottsforskning, 2017). Att öka antalet lektionstimmar för ämnet är nog inte den enda vägen att gå för att öka den fysiska aktiviteten överlag. För att fler barn ska få nytta av det ökade antalet lektionstimmar så behövs mer kunskap om vad som kan öka elevers deltagande i undervisningen i idrott och hälsa. Det kan därmed konstateras att regeringens åtgärdsförslag om fler antal timmar i idrott och hälsa inte kommer att öka ämnets elevdeltagande och således inte den fysiska aktiviteten på grund av bristande motivation till ämnet av olika orsaker. Det behövs något ytterligare för att få eleverna att delta i skolidrotten vilket även kan leda dem till att vara fysiskt aktiva utanför skolan och även i framtiden.

I en tidigare litteraturstudie av Björck och Wikström (2018) visar resultatet att om undervisningen i idrott och hälsa präglas av relationsorienterade lärarbeteenden kan det med stora chanser öka deltagandet bland elever i ämnet. Resultatet från studien påvisar mer specifikt att om läraren värnar om sina elevrelationer frambringar det att eleverna blir mer benägna att delta i undervisningen i idrott och hälsa. Eleverna vill till exempel känna en social meningsfullhet och känna sig inkluderade i undervisningen av både lärare och av andra elever, de vill följaktligen bland annat känna sig både sedda och hörda. Eleverna blir även mer intresserade av att delta och bryr sig mer om sitt eget lärande i idrottsämnet om läraren visar uppriktigt intresse och att hen bryr sig om att ta del av elevernas lärande (Li, 2015). Faktorer som samhörighet, utvecklande av kompetens och inte minst lärarens personlighet var alla av betydelse för att gynna deltagandet bland elever i ämnet idrott och hälsa. Mer specifikt skapar det en trygghet och tillit mellan lärare och elev som i sin tur kan leda till att eleverna vill pröva nya saker (Doolittle, 2016). Skolverket (2011) påpekar även att lärare behöver tro på sina elever för att eleverna ska vilja delta i undervisningen. Detta på grund av att om eleverna känner att deras lärare tror på deras potential i ämnet och känner en professionell relation till sin lärare kan det påverka deras inställning till skolan och i sin tur öka viljan till att delta i idrottsundervisningen och således nå målen och bibehålla vara fysiskt aktiv utanför skolan.

Enligt Doolittle (2016) ska läraren samverka med sina elever för att kunna skapa en grund för aktivt deltagande. Samverkan mellan elever ska också uppmärksammas av läraren då hen ska kunna känna klassen så väl för att bilda bra positiva gruppkonstellationer som skapar trygghet, respekt och uppmuntran bland eleverna och således i hela klassen under den fysiska aktiviteten. Det skapar i sin tur ett förtroende mellan lärare och elever som även gör det lättare för eleverna att prestera och utvecklas i skolämnet. Enligt Li (2015) är detta tillvägagångssätt när läraren visar omtanke för eleverna via relationer det mest framstående i all framgångsrik utbildning. Vidare menar Li (2015) att elever blir mer engagerade i ämnet idrott och hälsa om de får ta del av en trygg, stöttande och motiverande lärandemiljö, men även om de får intrycket av att läraren vill arbeta med dem och om de får arbeta med de områden som de själva känner att de kan dra nytta av både nu och i framtiden. Relationsskapande med sina elever kan således vara en bra metod för att öka elevernas deltagande i undervisningen i idrott och hälsa då läraren på ett enklare sätt kan tillgodose elevernas egna behov. I och med det ökande deltagandet bland eleverna kan det senare öka den fysiska aktiviteten bland barn och ungdomar (Bjuggren, 2017, januari) och således skapa ett starkt inflytande över elevernas akademiska framgångar i skolan (Li, 2015; Riksidrottsförbundet, 2009).

2.4.1 Fem kategorier inom ledarskapsforskning

Den teori som låg till grund för Björck och Wikströms (2018) resultat utgår ifrån ledarskapsforskning av Yukl et al. (2002). Teorin innehåller fem kategorier inom ledarskapsforskning kopplat till relationer som var viktiga för läraren att ta del av för att gynna ämnets elevdeltagande. Dock diskuterar Yukl et al. (2002) dessa fem kategorier utifrån ett ledarperspektiv men i studien av Björck och Wikström (2018) tas dem i anspråk utifrån ett lärarperspektiv vilket kategorierna även kommer att göras i föreliggande studie. Kategorierna som även har översatts är stödja, utveckla, uppmärksamma, konsultera och empowerment. De tre förstnämnda kategorierna visade sig ha mer stöd än konsultera och empowerment när det handlar om relationsorienterade lärarbeteenden kopplat till elevdeltagande (Björck och Wiström, 2018).

Stödja är en meningsfull aspekt inom forskning av ledarskapsbeteenden och innebär att läraren ska visa omsorg, acceptans och hänsyn för elevernas känslor och behov. Att använda sig av att stödja i undervisningen hjälper läraren på traven för att kunna bygga och bibehålla goda och ömsesidiga relationer med sina elever som sedan kan skapa belåtenhet för båda parter (Yukl et al., 2002). Enligt Mouratidis et al. (2008) byggs dessa relationer med hjälp av positiv feedback från lärare till elev då eleverna blir mer nöjda, motiverade och positiva kring ämnet. Enligt den här kategorin behöver alltså lärare kommunicera och visa att dem bryr sig om eleverna för att kunna bygga tillit och personliga relationer (Cothran & Ennis, 1999). Den andra kategorin utveckla menas bland annat att positivt tala för vikten av att lära sig av sina misstag, men även att hjälpa till och förklara hur en elev ska komma fram till en lösning istället för att visa lösningen som lärare. Lärare bör ställa frågor till eleverna som utmanar deras förmåga att tänka och komma på nya bättre sätt att lösa uppgifter (Yukl et al., 2002). Det kan göra undervisningen roligare, utmanande och mer inkluderande för eleverna och således ge positiva effekter på deras deltagande. Detta på grund av att det skapar en tryggare undervisningsmiljö (Perlman & Goc Karp, 2010). Utveckla är ett meningsfullt ledarskapsbeteende att använda sig av i undervisningen, (Yukl et al., 2002) för om eleverna

inte blir utmanade nog att utvecklas på grund av till exempel dålig variation av lektionsinnehållet kan det enligt Cothran och Ennis (1999) minska elevernas deltagande. Tillfredsställelsen och känslan av utmaningen av att klara av en uppgift är därför sammankopplat till det egna deltagandet i ämnet (Zhang, Solmon, Kosma, Carson & Gu, 2011; Shen, Li, Sun & Rukavina, 2010). Uppmärksamma är den tredje kategorin och innebär att det är viktigt att läraren visar uppskattning som en konkret belöning när en elev bidrar till en god organisation i klassen eller gör något bra. Dem här konkreta belöningarna i form av uppmärksamhet ökar elevers prestationer då de känner sig mer tillfredsställda, trygga, uppskattade och får sina röster hörda vilket här även ökar elevdeltagandet (Yukl et al., 2002; Mehmeti, 2015). Enligt Skolverket (2011) är det ett måste att berömma och uppmärksamma elevers framgångar och måluppfyllelser för att öka elevernas vilja till att delta i undervisningen i idrott och hälsa. Belöningarna i form av uppmärksamhet kan ges på olika sätt, såsom lärarens röstläge, kroppsspråk, ansiktsuttryck, ibland räcker det helt enkelt med ett leende eller en tumme upp. Uppmärksamma eleverna är viktigt att använda sig av både vid lyckanden och misslyckanden, för att visa både uppskattning och förståelse men också för att få eleverna att vilja och våga mer (Jung & Choi, 2016). Men även för att få eleverna dit man vill (Doolittle, 2016). Nästkommande kategori som är konsultera handlar om att eleven skall få möjligheten att påverka och få sin röst hörd gällande beslut i undervisningen. Eleverna ska alltså få bli delaktiga i vissa beslut gällande till exempel lektionsinnehåll. Det visar större acceptans gentemot eleverna i och med att det är dem som ska utföra det lektionsinnehåll som planerats (Yukl et al., 2002). Det är alltså inte lärarens roll som borde stå i centrum utan elevernas (Jung & Choi, 2016). Enligt Mehmeti (2015) är det här något som skapar ett positivt elevdeltagande i högre utsträckning, de får sina röster hörda och får möjligheten att påverka den undervisningen som de själva ska utföra. Den sista och femte kategorin är empowerment som även kan översättas till svenskans egenmakt. I den här uppsatsen kommer begreppet empowerment att användas i och med att den svenska översättningen inte passar överens med ett lärarperspektiv. I vilket fall som helst innebär den sista och femte kategorin att läraren har tillit till eleverna då de mer självständigt får ta ansvar för uppgifter och sitt eget lärande. Detta gör eleverna mer engagerade att klara av en uppgift eftersom att de känner att läraren litar på dem och får följaktligen en utvidgad kunskap kring uppgiften och ämnet (Yukl et al., 2002). Enligt Jung och Choi (2016) är eleverna positiva till det då de känner att läraren litar på dem.

Det kan konstateras att relationsorienterade lärarbeteenden kan öka elevers deltagande i ämnet idrott och hälsa. Det finns då anledning att utveckla kunskapen och testa denna teori ute bland verksamma lärare i den svenska skolan. Just för att få reda på om och hur teorin implementeras och fungerar ute i praktiken.

3. Metod

I metodavsnittet kommer ni få följa hur jag gått tillväga för att samla in relevant data samt hur det har kodats och kopplats till studiens syfte och frågeställningar. Även varför den valda forskningsmetoden var den mest väsentliga för studien.

3.1 Design

Målet med studien var att analysera hur relationsorienterade lärarbeteenden kommer till uttryck i lärares redogörelser av undervisningen i idrott och hälsa. Jag ville alltså titta närmare på lärares skildringar i ämnet och utgick därmed från ett pedagogiskt perspektiv för att undersöka saken (Christoffersen & Johannessen, 2015). För att förstå det på bästa sätt var jag tvungen att sätta mig in i lärares beskrivande livsvärld, redogörelser av ämnet och undervisningsmetoder kopplat till relationer och har därför gjort det med hjälp av en kvalitativ forskningsdesign (Bryman, 2011). Den här forskningsdesignen tog sin grund i semistrukturerade intervjuer där jag som intervjuare hade en förberedd intervjuguide med öppna frågeställningar kring ämnet (se bilaga 1). Även följdfrågor blev naturligt vilket ledde till att informanten fick tillgång till att avgöra intervjuens utformning och jag fick tillgång till utökad förståelse kring svaren (Christoffersen & Johannessen, 2015).

Anledningen till att studien utgick från en kvalitativ forskningsdesign var för att jag ville ha djupa och utförliga svar om hur relationsorienterade lärarbeteenden kom till uttryck i undervisningen och även få en inblick i hur lärarna resonerar kring ämnet (Kaijser & Öhlander, 2011). Det kunde uppnås med hjälp av detta angreppssätt på grund av att det öppnar upp för eventuella följdfrågor på plats som på så sätt kan ge studien ytterligare djup (Christoffersen & Johannessen, 2015). Om studien istället hade gjorts utifrån till exempel en kvantitativ forskningsdesign hade inte det varit möjligt i samma utsträckning då det mer hade fokuserats på exaktheten i olika mätningar (Bryman, 2011) som ska göras utifrån redan förutbestämda frågor (Christoffersen & Johannessen, 2015).

3.2 Urval

Enligt Christoffersen och Johannessen (2015) väljs informanterna ut i en kvalitativ studie med hjälp av strategiska urval. Jag behövde ta beslut om vilken målgrupp som skulle passa studien bäst för att samla in mest relevant data, men även vilka personer från den valda målgruppen som tillslut skulle ligga till grund för studiens empiri. Utgångspunkten i den här studien var alltså med andra ord ändamålsenlig (Christoffersen & Johannessen, 2015).

De kriterier som informanterna skulle uppfylla var;

- Lärare i idrott och hälsa.
- Verksamma i årskurserna 7-9.

Valet av informanter har bland annat gjorts utifrån ett homogent urval eftersom jag ville titta på data inom en viss kategori. Men det har även gjorts utifrån kriteriebaserade urval då jag ville att informanterna skulle uppfylla vissa kriterier (Christoffersen & Johannessen, 2015), i det här fallet var kriterierna lärare i idrott och hälsa som arbetar i årskurserna 7-9. I och med att jag bara analyserat en sorts lärare inom ett visst stadie innebar det att resultatet inte behövde prägla hela skolan med alla stadier och alla ämnen, men det var inte heller studiens syfte. I och med att jag avgränsade det till endast ett stadie och ett ämne anses studien få en högre trovärdighet (Christoffersen & Johannessen, 2015).

När urvalet sedan var utformat började rekryteringen av informanter. Det skickades iväg mail och sms till lärare i idrott och hälsa som jag någon gång under min skoltid och utbildning träffat på som stämde överens med de kriterier som gällde för studien. Här användes det även en snöbollsmetod som är en urvalsmetod där jag använde en av informanterna för att få kontakt med ytterligare en informant som hen hade som kollega (Bryman, 2011). I och med att studien var tidsbegränsad utgick jag från redan befintliga kontakter som passade in i urvalet för att spara tid och arbete. Fem mail och sms skickades ut där tre av dem var till manliga lärare och två av dem var till kvinnliga lärare. Utifrån snöbollsmetoden skickades det senare iväg ytterligare ett mail till en kvinnlig lärare. Fyra av informanterna svarade och tackade ja och genomförde intervjuerna. Medan resterande två inte svarade på förfrågningen vilket ledde till två bortfall. Enligt Vetenskapsrådet (2002) ska informanter få full anonymitet enligt konfidentialitetskravet. De fyra informanterna har därmed i studiens resultatdel döpts till A, B, C, D.

I och med de två bortfallen som var kvinnor innebar det att det blev en ojämn könsfördelning bland studiens informanter. De fyra informanterna består av tre män och en kvinna och är erfarna lärare då de har infunnit sig i yrket mellan 9 till 20 år. Tre av dem arbetar med ämnet idrott och hälsa 100 % medan den fjärde även har ett annat ämne. Två av informanterna arbetar och bor i Västra Götalands län medan resterande två arbetar och bor i Kalmar län. Samtliga har en tidigare idrottsbakgrund och valde bland annat läraryrket och ämnet på grund av intresset som fanns kring idrott och hälsa.

3.3 Datainsamling

Innan rekryteringen av informanter ägde rum utformades en intervjuguide för semistrukturerade intervjuer som skulle användas för att samla in data. När intervjuguiden skulle utformas togs Christoffersen och Johannessen (2015) till hjälp. Intervjuguiden blev inte utformad som ett frågeformulär utan som en lista över sex olika teman med olika generella frågor som skulle ge svar på syftets två frågeställningar. Intervjuguiden tar sin början i tre introduktionsfrågor för att få igång samtalet som handlar om informanten själv. Sedan övergår det till nyckelfrågor som används för att få svar på studiens befintliga frågeställningar. Vissa frågor i intervjuguiden är utformade utefter Yukl et als. (2002) kategorier för att se om lärarnas beskrivningar går att analysera utifrån teorin. Jag har även valt att inkludera mer öppna frågor då läraren fick beskriva mer fritt för att möjliggöra fler kategorier än de på förhand utarbetade av Yukl et al. (2002). Men även för att öppna för följdfrågor (se bilaga 1). Med andra ord kan andra frågor än de som förekommer i guiden uppkomma för att få bredare och djupare svar från informanten då hen kan svara med sina egna ord (Bryman, 2011). I och

med att intervjuguiden skulle vara öppet utformat var det en aning svårt att hitta frågor som skulle passa helt perfekt. Frågorna fick inte vara för ledande och inte för öppna (Bryman, 2011) så risken blev att intervjun svävade iväg från det faktiska ämnet. Efter en del diskussioner med handledare och vridningar och vändningar på intervjuguidens frågor kom senare en klar guide fram som sedan blev underlag för alla de fyra intervjuerna.

De fyra stycken intervjuerna genomfördes både på offentliga platser och i skolans lokaler i något form av grupprum eller arbetsrum. Intervjuerna spelades in med hjälp av ett röstinspelningsprogram från författarens mobiltelefon. Intervjuer i skolans lokaler var att föredra på grund av att det blev en lugnare och tystare miljö jämfört med offentliga platser i form av caféer där det tyvärr förekom mycket bakgrundsljud vilket blev ett senare problem i transkriberingen av intervjuerna eftersom det var svårt att höra och enbart koncentrera sig på informantens svar på frågorna.

Intervjuerna inleddes med att innan inspelningen startades informerades informanten om de etiska principer som fanns kring intervjun och att det var frivilligt att delta och avbryta när informanten än ville, även att frivilligheten fanns att dra sig ur när som helst under studiens gång. Det informerades även om anonymitet och att det bara var jag som författare som skulle ha tillgång till materialet och att all inspelad data skulle raderas när studien var klar. Innan inspelningen startade fick även informanten en kort genomgång av studiens syfte och vad det skulle användas till (Christoffersen & Johannessen, 2015). Intervjuerna och inspelningen startade sedan och följdes med hjälp av den tidigare nämnda intervjuguiden (se bilaga 1). Förutom att alla intervjuer spelades in antecknade även författaren ner en del stödord från svaren under intervjuns gång. Till mesta del sådant som inte kunde uppfattas av röstinspelningen såsom ansiktsuttryck och kroppsspråk, med anledning av att få en ännu klarare bild av informanternas redogörelser och funderingar. Sådant som inte alltid kan uttrycka sig genom ljud (Bryman, 2011). Alla fyra intervjuer pågick allt mellan 30 minuter till en timme.

3.4 Databearbetning och analys

Efter varje genomförd intervju påbörjades transkribering av det inspelade materialet. Det försökte jag göra så fort som möjligt efter varje intervju då stunden fortfarande låg färskt i minnet. Sådant som även sas i intervjuerna men som inte var relevant för studien sållades bort och transkriberades inte (Christoffersen & Johannessen, 2015). När alla intervjuer sedan transkriberats var det dags att läsa igenom all empiri noggrant för att försöka få ett helhetsintryck av de olika transkriberingarna och försöka hitta textdelar eller citat som passar in i utvalda teman utifrån en innehållsanalys (Bryman, 2011). Transkriberingarna kodades på så sätt att alla textavsnitt och citat som passade in i de olika temana kopierades in i det temat där det hörde hemma. Flera av texterna kunde höra hemma i flera teman. Alla informanter fick sedan varsin färg och de textavsnitt och citat som hörde ihop med sin informant fick samma färg. Det med anledningen av att jag skulle veta vem av informanterna som hade sagt vad. De teman som det utgicks ifrån var först och främst de två olika frågeställningarna som studien skulle ge svar på. Till att börja med kodades en och en av de olika transkriberingarna. Jag fick sedan fram textavsnitt och citat som kunde ge svar på den första frågeställningen, vilket blev ett tema. Det första temat delades dock in i sex underteman som hittades och

tolkades under analysens gång. Dessa sex underteman som ansågs ligga mest till grund för informanternas beskrivningar nämndes av minst tre informanter. Kategorierna var ombytesfrågan, tona ner tävlingsmomentet, att få eleverna att delta utifrån sina egna förutsättningar och även att få eleverna att känna sig sedda och hörda både i och utanför klassrummet och det var dessa som visade sig ligga till grund för svaret på första frågeställningen.

Sedan analyserades transkriberingarna ytterligare fem gånger för de resterande fem temana och textavsnitt och citat kom således fram här som svarade på den andra frågeställningen. Den andra frågeställningen delades in i fem olika teman av den orsaken att de fem olika kategorierna av Yukl et al. (2002) låg till grund för den här frågeställningen (Bryman, 2011). Allt i transkriberingarna som jag ansåg vara irrelevant för studien sällades bort ytterligare en gång, meningar gjordes om från talspråk till skriftspråk så det blev mer läsbart och det viktigaste blev mer tydligt. Kvar blev delar som hade satts in i sex olika teman som senare kunde ge svar på de två frågeställningarna utifrån studiens syfte (Christoffersen & Johannessen, 2015).

3.5 Etiska dilemman

I och med att det här är en studie som innefattar kommentarer, beskrivningar och erfarenheter från människor (informanter) så bör etiska principer tas i beaktning. Vetenskapsrådet (2002) beskriver forskningsetiska principer och tar upp fyra huvudkrav som handlar om individskyddskravet. Det är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Dessa krav togs i beaktning i studien för att visa hänsyn och intresse för informanterna men även för att förhindra att de skulle ta illa upp eller känna sig obekväma under intervjuerna. Här nedan kan det utläsas huruvida studien uppfyller de fyra kraven.

Informationskravet innebär att forskaren ska informera informanterna om syftet med forskningen. Det gjordes vid ett flertal tillfällen i studien. I bestämmelser vid tidsbokning med informanterna förklarades syftet med forskningen och intervjuerna så informanterna visste vad de gav sig in på. Även innan intervjun gavs en repetition om forskningens syfte för informanten. Enligt samtyckeskravet ska informanterna själva ha rätt att bestämma över sin medverkan i studien. Även det här togs upp vid ett flertal tillfällen. I mailet eller sms:et innan tidsbokning lades frågan fram från forskaren om medverkan. Lyckligtvis blev i alla fall fyra svar ja och då gick samtalet över till en tidsbokning. Även innan och efter intervjun klargjordes det att informanten hade rätt att avbryta intervjun eller dra sig ur när den än önskade under studiens gång. Det tredje kravet är konfidentialitetskravet och det ligger här vikt på att informanterna ska ges absolut anonymitet och materialet ska förvaras så ingen annan än studiens berörda forskare kan ha tillgång till det. Det uppfylldes och informerades om till informanterna främst under intervjutillfället. Materialet förvarades sedan i forskarens personliga dator och raderades sedan efter studiens slut. Eventuella personuppgifter skrevs aldrig fram i detalj i studien vilket ledde till att informanterna inte kunde kännas igen. Enligt nyttjandekravet ska materialet som samlas in endast få användas för forskningsändamål. Det framgick även innan, under och efter intervjuerna att materialet endast skulle användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002).

4. Resultat

Studies syfte var att analysera hur relationsorienterade lärarbeteenden kommer till uttryck i lärares beskrivningar av hur de arbetar med det i undervisningen i idrott och hälsa. Här nedan kan det tolkade och uppfattade resultatet läsas utifrån ett kvalitativt angreppssätt som ger svar på de två frågeställningar som studien bygger på.

4.1 Hur lärare i idrott och hälsa arbetar relationsfrämjande

De fyra lärarna som också är studiens informanter främjar följaktligen relationer mellan dem själva och sina elever. Det lärarna gör för att främja relationer kan beskrivas i sex olika teman eller kategorier: *ombytesfrågan*, *tona ner tävlingsmomentet*, att få eleverna att *delta utifrån sina egna förutsättningar* och även att få eleverna att känna sig *sedda* och *hörda* både i och *utanför klassrummet*. Alla dessa ovanstående kategorier är hjälpmedel för samtliga lärare då de vill skapa en god kontakt och relation med sina elever, då de även själva anser att de får vinning utav det.

Nummer ett av det man vill göra är att ha elevkontakten och kunna ge eleverna detta så de kan lyckas i det dem gör. Det är det som ger energi tillbaka till mig så jag också orkar med yrket.
(Lärare C)

Men vad gör lärarna för att få den här elevkontakten och positiva relationer med sina elever? En första aspekt som tre av de fyra lärarna tar upp som är viktigt för att främja en relation mellan lärare och elev är *ombytesfrågan*. Lärarna ser på detta på lite olika sätt på hur de arbetar när det kommer till ombyte, men allt mynnar sedan ut i att oavsett ombytt eller inte ombytt så leder det till en väg till relationsskapande. Lärare B och C lägger ett ganska stort fokus på att eleverna ska vara ombytt inför lektionerna i idrott och hälsa och eleverna vet om att om de har glömt kläder finns det alltid kläder att låna så de kan delta i undervisningen ändå. Det skapar trygghet kring ämnet och mer deltagande och således tillit till läraren i och med att läraren är en faktor till att eleven har kunnat delta (Lärare B & C). Lärare A lade inte samma fokus på ombyte, hen nämner fördelen med att vara ombytt men lägger ingen vikt i det. Lärare A utvecklar med att omklädningen kan vara ett hinder för eleverna då de kan känna en otrygghet gentemot situationen i omklädningsrummen. Bättre att som lärare i en sådan situation visa förståelse för eleverna och låta dem delta i undervisningen i alla fall vilket både skapar ökat deltagande och även här en ökad trygghet och tillit till sin lärare (Lärare A).

För ytterligare trygghet för eleverna och relationsskapande mellan lärare och elever hävdar lärare A, B och C att ett nedtonat *tävlingsmoment* är något som kan minska prestationsångesten. Det är viktigt att som lärare vara tydlig med eleverna att de inte bedöms utifrån räkneenheter eller mått, det har eleverna själva bra koll på. Sen går självklart vissa lekar ut på att vinna.

En annan viktig aspekt i lärarnas arbete med att främja relationer är att eleverna deltar *utifrån sina egna förutsättningar*. Det viktiga är att läraren ger eleverna kännedom om momentens huvudsyfte och att dem är med och försöker, lär sig och utvecklas utefter deras egna förutsättningar (Lärare A, B & C). Det är även något som alla lärare var överens om när det handlade om vad de gör för att främja lärare-elev relationer, vikten av elevernas deltagande utifrån deras egna förutsättningar. I början av det ingår självklart att lyssna på eleverna och sedan ta till sig av elevernas ord och få dem att känna sig trygga att delta oavsett om de kan vara med på allt eller inte. Samtliga lärare var överens om att de var tydliga med eleverna att de skulle delta i lektionen oavsett om de hade en liten snuva, stukat foten eller liknande. Just på grund av att ämnet inte ofta innefattade pulshöjande aktiviteter och för att få fram att deltagande är viktigt. Om eleverna inte kan delta 100 % är lärarna fortfarande positiva till elevernas deltagande oavsett om deltagandet är 10 % eller 90 %. De lyssnar på eleverna och låter dem vara med utifrån sina egna förutsättningar och är även positiva till att lägga upp lektionerna utifrån elevernas individuella nivåer (Lärare A, B, C & D). Vilket har lett till att lärare C:s elever hänger på dörren till hallen inför varje lektion istället för att komma med bortförklaringar (Lärare C).

Något som alla de fyra lärarna ytterligare var överens om var att eleverna skulle *känna sig sedda* på ett eller annat sätt både innan, under och efter lektionen. Samtliga lärare hävdade att det var viktigt att eleverna kände sig sedda och välkomna redan innan lektionen startade.

Hej är världens bästa ord anser jag. Jag vill att varje elev ska känna sig sedd när den kommer hit. Försöker alltid se alla och säga hej för det ger intryck av välkommen, jag vet att du är här. Prata med dem, hur är läget? Alla sådana saker innan lektionen börjar för då får man lite kläm på gruppen också, det tycker jag är viktigt. (Lärare A)

Det kunde innebära såväl en hälsande kommentar eller bara snabb ögonkontakt med eleven som gav ett positivt välkomnande och ett bevis på att läraren har sett dig. Anledningen till det var även för att få en uppfattning om elevernas status så de kunde avgöra hur mottagliga eleverna skulle vara under lektionen. Informanterna försökte även få eleverna att känna sig sedda under lektionerna med ögonkontakt, feedback, plats och utrymme om de behövde det. Det kunde dock vara svårt beroende på vilket moment det var som genomfördes, men ändå visa som lärare att du är där och vill hjälpa eleven att komma framåt i sin utveckling (Lärare A, B, C & D). Ytterligare aspekt som lärarna använde sig av för att främja lärare-elev relationerna var att få eleverna att *känna sig hörda*. Lärare A, B och D hävdar att samtal är en stor del av positiva relationer. Både för att få fram sin sida som lärare utav det som varför den fysiska aktiviteten är viktig, få reda på hur eleverna tycker att det går i ämnet och även för att lista ut vad eleverna tycker är intressant och roligt för att sedan få dem att vara med och ge ännu mer på lektionerna (Lärare A & B). Lärare D använder sig även av mindre enkäter när skolan börjar för att få reda på elevernas åsikter, om det är något de bör känna till för att kunna lägga upp en undervisning som passar alla. Men också bara för att lära känna eleverna för att sedan få dem att känna sig sedda och hörda.

Det är som jag säger att om ni inte vill vara med så är det helt okej, men ni måste prata med mig om det och vad det beror på för då kan vi lösa det. (Lärare A)

Sen behövs även den här aspekten utifrån det Lärare A nämner här ovan. Även Lärare B och D hävdar att det är viktigt att jobba med eleverna och prata med dem och även lyssna på dem oavsett vad det handlar om så de får känna sig hörda både om saker som beträffar lektionsinnehållet och även saker utanför. Sedan försöka komma fram till lösningar tillsammans med eleverna som båda parter är nöjda med när det kommer till lektionsinnehållet och elevernas utförande. Det kommer förhoppningsvis skapa en tillit och öppenhet mellan lärare och elev. Men det bör också infinna sig *utanför klassrummet*.

Jag har ju en dröm av att 20 % av min tjänst ska innehålla korridorjobb och bara vara. Gå runt och ta en kaffe i korridoren istället för att sätta mig i lärarrummet för att man behöver ta en paus. Jag vill ta min paus i korridoren för jag kan ta den pausen där för jag får ändå en paus någon annanstans. För det är dit vi behöver komma tror jag för då tror jag också att vi räddar många elever. (Lärare A)

Vikten av att både se och höra eleverna utanför lektionssalen när det kan vara stressigt att ge alla eleverna den tid de behöver under lektionerna som bara är två gånger i veckan. Lärare A, B och D är överens om att det är viktigt och de försöker vara med och träffa eleverna på andra sätt utanför lektionstid. Till exempel i korridorerna eller på rasterna just på grund av att få eleverna känna sig hörda och sedda och på så sätt komma närmare eleverna.

4.2 Relationsfrämjande via de fem kategorierna

Som det nämns ovan kan relationsorienterade lärarbeteenden delas in i fem olika kategorier (Yukl et al., 2002) Studiens andra frågeställning har utgått utifrån de fem kategorierna för att med hjälp av dessa analysera lärarnas beskrivningar av sitt arbete för att främja relationer till eleverna. Alla de deltagande lärarna använder sig av kategorierna fast i olika utsträckning. Mest framträdande var stödja, utveckla och uppmärksamma. Konsultera och empowerment tillämpades i lärarnas undervisning också men inte i samma utsträckning som de förstnämnda.

4.2.1 Stödja

Samtliga lärare jobbar mycket med feedback i olika former både muntligt och skriftligt både innan, under och efter lektioner beroende på tiden och det ges både individuellt och i helklass. Det behöver alla elever olika mycket av, men alla lärare försöker ge det till varje elev under varje lektion beroende på hur stort behov eleven är av det. Samtliga lade även stor vikt på att se alla elever utifrån deras egen nivå. Att man som lärare lägger upp lektioner och uppgifter olika så det passar alla samt utveckla alla elever beroende på vilken nivå de befinner sig på. Även ge eleverna fler chanser att klara en uppgift om de har missat eller helt enkelt inte lyckats vid tidigare tillfällen (Lärare A, B, C & D).

Låta eleverna pröva och ge dem tid och fler chanser att lyckas. Bry sig om deras utveckling och visa det. (Lärare D)

Lärare D använder sig bland annat av lektioner som påminner om varandra så eleverna får chans att komma in i lektionsinnehållet och känna sig trygga i det även om dem har missat någon lektion eller inte lyckats på tidigare lektioner (Lärare D). Även viktigt att ha en kontinuerlig dialog med eleverna om hur eleverna känner för lektionerna, om något kan ändras, om deras utveckling, men även om annat utanför ämnet som visar att du som lärare bryr dig om eleven. Även lyssna på deras åsikter och visa att läraren finns för dem. Det är med en viss balansgång dock. Samtidigt kan läraren tyvärr inte göra allt eller fånga upp alla och måste då ha en kontakt med elevhälsan för att på så sätt kunna fånga upp eleverna och hjälpa dem. Men i det stora hela är det läraren som ska få eleverna att känna trygghet till skolan och ämnet anser samtliga lärare (Lärare A, B, C & D). Lärare C förklarar att hen har jobbat mycket med det på hens arbetsplats och det har tagit sin tid. Hen och arbetskamraterna har arbetat fram ett tryggt klimat på skolan där inga elever känner sig utpekade vilket också har resulterat i ett positivt elevdeltagande i ämnet idrott och hälsa (Lärare C).

4.2.2 Utveckla

Samtliga lärare beskriver att de använder sig mycket av att förklara olika moment till exempel vid introduktioner om vad syftet är, vad eleverna ska göra, vad de ska åstadkomma men också ge dem verktyg för att komma dit. Både lärare A och C nämner dock att de inte heller vill ge för mycket till eleverna av den orsaken att de riskerar att fastna i en redan tänkt utbildningsplan, deras eget tänkande och utvecklande får mindre plats då. Dock tar det visuella över eftersom alla lärare använder sig av att visa eleverna vad de ska göra, antingen om de visar själva eller om de tar hjälp av eleverna eller om det visas på film. Med anledning att eleverna ska få kännedom om vad de bör klara av för att nå målet. Men det behöver inte innebära att det ska visas en slutgiltig produkt utan mer vägen till den slutgiltiga produkten. Det viktigaste i det här hävdar samtliga lärare är att eleverna ska få tid själva att träna och att de hela tiden utmanas för att vilja nå nästa nivå. I träningen sedan är det viktigt att läraren uppmanar eleverna hela tiden till att testa, testa och testa och inte ge dem någon som helst uppmaning till att ge upp (Lärare A, B, C & D).

Testa se vad som händer. Den mest klassiska kommentaren som finns är att.. och det tror jag alla lärare inte bara i idrott men främst i idrott har hört kommentaren "jag kan inte det här". Och det är som jag brukar säga, nej om du redan hade kunnat det då hade du inte behövt vara här. Du är här för att du ska lära dig och om du då inte börjar någonstans, om du inte vågar prova då kommer du definitivt inte lära dig. (Lärare A)

Det här håller även resterande lärare med om då de anser att det är bra att eleverna lär sig av sina misstag och att de försöker jobba med det på ett positivt sätt för det skapar utveckling hos eleverna. Att de får tänka till om något inte går deras väg och sedan gå tillbaka och fundera över vad det var som gick snett och vad som behöver ändras för att nå fram till en korrekt slutgiltig produkt. Det är självklart olika beroende på vad det är för elev hur mycket pushning och verktyg läraren ska och behöver ge eleven för att komma framåt (Lärare A, B, C & D). Enligt Lärare B, C och D är det dock viktigt att ge eleverna uppgifter på deras nivå med mål som de har möjlighet att nå och aktivt ge dem beröm och ta fram det positiva även om de misslyckas. Även som sagt ge dem verktyg så de blir motiverade att klara uppgiften och således komma framåt i sin utveckling och tron på sin egen förmåga. För det är något som alla lärare är överens om, glädjen att se eleven utvecklas och lyckas.

4.2.3 Uppmärksamma

Uppskattning visade samtliga lärare, alla på olika sätt. Lärare B och D brukar visa uppskattning både individuellt men också i helklass om det är hela klassen som förtjänar beröm för något de till exempel gjorde förra lektionen. Lärare A använder sig av olika former av uppskattning såsom väldigt mycket småpeppande kommentarer, kroppsspråk som kan innefatta att tyst klappa händerna, nicka eller hans personliga favorit en high five. Sen är det självklart vad det är i för situation, vissa elever kanske behöver en kram eller klapp på axeln eller inget alls men standard är en high five för det fungerar alltid. Ge alltid eleverna uppskattning och beröm när de gör något bra för att visa att du också tycker det hävdar Lärare A. Också viktigt att uppmärksamma dem om de har svårt med något. Försök hjälp dem som lärare, uppmana dem att pröva igen och visa att du vill att de ska komma framåt uttrycker samtliga lärare. Lärare C och D visar även uppskattning via till exempel en high five, ansiktsuttryck och att visa sin glädje för sina elever om de lyckas med något. Lärare B visar även via ansiktsuttryck för att visa att hen är glad för elevens skull. Men hen och Lärare C är mer lika varandra, de fokuserar mer på verbal uppskattning än det visuella som Lärare A och D gör. Det verbala innefattar mycket push, peppning och positiva kommentarer för att visa uppskattning till eleverna när de har gjort ett bra jobb. Alla lärare försöker även visa uppskattning om eleven inte lyckats med en uppgift genom att försöka se och framställa det positiva i elevens utförande, för det går alltid att hitta något positivt. Samtidigt hävdar lärare C och D att eleverna måste få veta när de inte gjort något bra, både för ordningens skull och för att eleven ska kunna gå vidare, det blir som ett avstamp.

Om de inte lyckas så peppar jag dem ändå och ser det positiva i det om de har gjort så gott som de kan. Har de däremot inte försökt och det är därför som de inte lyckas säger jag det också så som jag tycker, jag lindar inte in saker så mycket i alla fall. (Lärare D)

Lärarna är överens om att de ger uppskattning helt beroende på vad det är för elev. Vissa elever kräver mer uppskattning än andra för att bli positivt inställda till ämnet men även för att våga och vilja mer. Därför ges uppskattning mer till vissa elever och mindre till andra elever beroende på vad de kanske har för idrottsengagemang och hur mycket de faktiskt lyckas med i undervisningen i idrott och hälsa. Det är samtidigt viktigt att de elever som lyckas också känner sig uppmärksammade för att hålla kvar gnistan. Samtliga lärare överens om att ge eleverna en jämlik uppskattning via uppmärksamhet (Lärare A, B, C & D).

4.2.4 Konsultera

Samtliga lärare i studien använder sig av elevinflytande och att eleverna ska få vara delaktiga på ett eller annat sätt i beslutsprocessen. Det sker dock i liten utsträckning. (Lärare A, B, C & D) Lärare B är den lärare som använder sig av det mest då hen använder det mycket när det ska bestämmas redovisningsform. Eleverna får vara med och tycka till om vilken redovisningsform de vill använda sig av och vad de känner sig trygga med. Hen ger även eleverna utrymme till att få vara med och bestämma hur ett moment ska vara utformat utefter lärarens premisser och använder sig mycket av utvärderingar för att få fram elevernas åsikter.

Visa att man som lärare lyssnar på dem eftersom i det stora hela är det eleverna som ska ta sig an lektionsinnehållet (Lärare B).

Jag vill göra eleverna delaktiga och få dem att känna att de får vara med och utforma lektionerna utifrån saker jag har lagt fram och godkänt. Jag tar till mig av idéer från eleverna då tror jag även att jag kan få med dem enklare. (Lärare B)

Lärare A, C och D använder sig också av elevinflytande och delaktighet men inte i samma utsträckning. Dessa lärare styr väldigt mycket mer, men låter eleverna vara med och bestämma ibland. Till exempel ger de förslag på ett antal bollsporter och ger därmed eleverna möjligheten att välja ut vilka bollsporter de vill ha av dem. De kan även ibland låta eleverna vara med och välja undervisningsmetod och vid vissa tillfällen utformningen av ett moment eller en uppvärmning men inte alls i samma utsträckning som lärare B på grund av att det inte fungerar överallt och i alla klasser. Men i det stora hela använder sig alla lärare av elevinflytande och delaktighet i beslutsprocesser på ett eller annat sätt olika mycket men att det styrs av läraren i grunden (Lärare A, B, C & D).

4.2.5 Empowerment

Alla de medverkande lärarna ger utlåtande om att de använder sig av till exempel självständigt arbete och ger eleverna ansvar men i en mindre utsträckning. Samtliga använder sig av självständigt arbete under lektionstid emellanåt beroende på lektionsinnehållet. Eleverna befinner sig då fritt i salen antingen individuellt eller i gruppkonstellationer och jobbar själva medan läraren i salen går runt och hjälper dem.

Introduktionen är jag mycket delaktig men inte lika mycket i träningsperioden, där de får använda tiden till att bli bättre till bedömningstillfället med hjälp av min feedback som de får medan jag går runt. (Lärare C)

Lärare A och D använder sig även av teoretiskt självständiga arbeten. Alla lärare medger att de kanske inte lägger så jättestor vikt i det och om de gör det så är inte uppgifterna så varierade, men att de inte använder det alls är fel att säga. Det används nog omedvetet under lektionerna mer än vad man egentligen tror anser Lärare A. Anledningen till att det inte används så kontinuerligt heller anser Lärare B och C att det beror på att alla elever inte klarar av den typen av arbete heller. Det kan dock vara bra att ha, för många elever skärper sig då och fokuserar mer på sig själva än på alla andra runt omkring (Lärare A, B, C & D).

4.3 Sammanfattning

För att svara på den första frågeställning om vad lärare i idrott och hälsa gör för att främja relationer mellan lärare och elev, så framträdde det sex kategorier kring frågeställningen som var relevant för nästan alla de deltagande lärarna. Alla kategorier nämndes av minst tre lärare. De sex begreppen eller kategorierna som bildades var ombytesfrågan, tona ner

tävlingsmomentet, få elever att delta utifrån sina egna förutsättningar och även att få eleverna att känna sig sedda och hörda både i och utanför klassrummet. Dem här sex kategorierna använde nästan samtliga lärare sig av mer eller mindre i olika kombinationer för att främja relationer mellan lärare och elev. Studiens andra frågeställning, hur kan lärarnas beskrivningar tolkas utifrån de fem kategorierna kopplat till relationer inom ledarskapsforskning: stödja, utveckla, uppmärksamma, konsultera och empowerment. Det slutgiltiga svaret på den här frågeställningen är att de tre förstnämnda kategorierna nämns och används i undervisningen i idrott och hälsa i större utsträckning än vad konsultera och empowerment gör. De nämns och används självklart men inte i lika stor utsträckning av alla som komponenterna stödja, utveckla och uppmärksamma gör.

5. Diskussion

I det här avsnittet av studien kommer både en metoddiskussion och resultatdiskussion att äga rum. I metoddiskussion kommer det diskuteras och tas ställning till studiens styrkor och svagheter gällande den valda metoden. I resultatdiskussion kommer studiens resultat diskuteras i förbindelse till det som förekommer i bakgrunden och tidigare forskning. I slutet kommer även slutsatser och implikationer att redovisas.

5.1 Metoddiskussion

Som går att utläsa i studiens metodavsnitt har den här analysen utgått från ett kvalitativt angreppssätt med anledningen av att fånga mer djup som senare kunde skildra sig i resultatavsnittet. Jag ville med hjälp av de semistrukturerade intervjuerna sätta mig in i informanternas beskrivande undervisningsmetoder kopplat till relationsorienterade lärarbeteenden. Därför var det kvalitativa angreppssättet att föredra av den orsaken att jag inte bara fick tillgång till utförliga djupa svar utan också till kroppsspråk och ansiktsuttryck som gav svaren ytterligare betydelse och vidare möjligheter till följdfrågor. Det gav även studien högre giltighet (Bryman, 2011). Om studien istället hade utgått från en kvantitativ forskningsmetod hade inte det önskvärda djupet varit möjligt i samma utsträckning i och med att då skulle analysen utgått från redan förutbestämda frågor med svar som inte skulle kunna vara möjliga att följa upp (Christoffersen & Johannessen, 2015). Det hade även fokuserats mer på exakthet i olika mätningar snarare än på att ge resultatet ett djup (Bryman, 2011). Med hjälp av de semistrukturerade intervjuerna och den genomarbetade intervjuguiden öppnades det upp för följdfrågor och bredare diskussioner och svar som gav ett önskvärt djup till resultatavsnittet (Christoffersen & Johannessen, 2015). Intervjuguiden som användes i alla de fyra intervjuerna kunde det lagts ytterligare tid på med anledningen av att det uppstod en del svar i intervjuerna som uppkom flera gånger på olika frågor så informanterna fick känslan av att de upprepade sig. Svar på vissa frågor sållades bort helt i resultatet på grund av brist på relevans. Frågorna som infann sig i intervjuguiden kunde alltså arbetats igenom ytterligare så liknande frågor kunde skurits ner till färre ställda frågor. Även relevansen i alla frågor kunde således granskats ytterligare så överflödiga svar kunde ha förkastats redan innan. Detta kunde dock ha förbisetts med hjälp av en pilotintervju. Det kunde ha hjälpt mig att förbättra intervjuguiden på ett enklare sätt så frågorna hade blivit färre och mer relevanta. Lyckligtvis gav intervjuernas svar som inte förbisågs på grund av irrelevans eller liknande ett bra och djup till resultatavsnittet som tydligt gav svar på studiens två frågeställningar.

Som tidigare nämnts valdes studiens informanter ut med hjälp av bland annat ett kriteriebaserat urval vilket innebär att de valdes ut efter bestämda kriterier (Christoffersen & Johannessen, 2015). Jag ville bara ägna mig åt lärare i idrott och hälsa i årskurserna 7-9, alltså bara fokus på ett stadie och ett ämne i skolans värld. I och med jag anser att studien blir väl avgränsad och då är chansen stor att liknande resultat kan uppnås vid senare forskningstillfällen, därför är trovärdigheten för studien hög (Christoffersen & Johannessen, 2015). Det nämns tidigare i metodavsnittet att författaren känner eller är bekant med de utvalda informanterna. Nackdelen med det togs i beaktning då jag oroade mig över att det skulle bli svårt för lärarna att öppna upp sig om ett ganska känsligt och svårt ämne för en människa de faktiskt känner och kommer träffa igen. Det hade kanske varit lättare med en

människa som de aldrig behövde bekanta sig med eller träffa igen senare i livet. Så blev inte fallet, snarare tvärtom. Informanterna kändes trygga med ämnet och situationen vilket ledde till de djupa svar som önskades och det visade sig bli en stor fördel för studien med redan kända ansikten som informanter. En nackdel kan dock vara de två bortfallen av informanter. Det skickades endast ut mail och sms till de sex stycken utvalda informanterna, fyra av dem svarade i princip direkt medan de resterande två inte svarade alls. För att förbättra förutsättningarna till att alla skulle ha svarat kunde det ha genomförts telefonsamtal till alla informanter istället för skriftliga meddelanden. Chansen hade därmed kunnat öka till att få fem eller sex informanter istället för fyra vilket kan anses vara i det minsta laget för att bygga ett resultat på. Det kan ses som en nackdel att antalet informanter för studien bara är fyra och förlorar bredd, men jag bedömer att det inte behöver vara en nackdel eftersom det fångades upp synnerligen djupgående svar av erfarna lärare som kan vara till större betydelse än bredden av antalet informanter.

En alternativ studie hade kunde gjorts utifrån ett elevperspektiv på grund av att det faktiskt är eleverna som utför lärarens lektioner och får ta del av lärarens beteende, de borde alltså veta mer om relationsfrämjande inom ämnet än någon annan. Det är dock en annan studie. Studien kunde även gjorts utifrån en etnografisk observation då författaren får se själv med egna ögon hur undervisningen präglas av relationsorienterade lärarbeteenden och dra egna slutsatser. Även det är en annan studie och det krävs tid för en sådan forskningsmetod och ett omarbetat syfte. Syftet med studien var att ta del av lärarens beskrivningar om relationsorienterade lärarbeteende. Så att använda sig av ett kvalitativt angreppssätt och verksamma lärare som informanter var det rätta för att följa studiens syfte och frågeställningar då det gav ett önskvärt djup utifrån lärarnas beskrivningar.

Studien har hög trovärdighet och giltighet på grund av den valda forskningsmetoden. Nackdelarna ska självklart tas i beaktning då bland annat antalet informanter kan tyckas vara väldigt smalt, även valet av informanter kan skapa hinder i själva intervjusituationen. Det anser jag har löst sig på ett förträffligt sätt då det önskvärda djupet nåddes med de fyra utvalda informanterna som deltog i studien. Ett djup som väger tyngre än bredd. Arbetets nackdelar och svagheter finns där, men dess fördelar och styrkor väger betydligt tyngre.

5.2 Resultatdiskussion

Som det kan ses i tidigare forskning är det en oroväckande del av Sveriges barn och ungdomar som ägnar sig åt allt för lite fysiskt aktivitet och allt för mycket stillasittande både i skolan och på fritiden (Centrum för idrottsforskning, 2017). Vilket med tiden kommer försämra den svenska folkhälsan om den här trenden fortsätter (Riksidrottsförbundet, 2009). Enligt forskning kan det ske en ändring om eleverna får en positiv upplevelse av lektionerna i idrott och hälsa som ger en känsla av bland annat trygghet. Det kan öka möjligheten för fler elever att vara fysiskt aktiva senare i livet (Mouratidis et al., 2008) och det kommer i en större utsträckning tilltala fler elever att delta i undervisningen i idrott och hälsa (Centrum för idrottsforskning, 2017). Denna trygghet och positiva upplevelse av ämnet kan uppnås enligt Björck och Wikströms studie (2018). Om läraren arbetar för att få goda relationer med sina elever både i och utanför lektionssalen som ger intrycket av att läraren bryr sig och visar intresse för eleverna. Föreliggande studie bidrar med ny kompletterande kunskap om hur

verksamma lärare i idrott och hälsa gör för att arbeta relationsfrämjande med sina elever. Samt hur teorin om relationsorienterade lärarbeteenden kan användas inom en skolkontext och mer specifikt för att analysera det som läraren gör i undervisningen för att skapa goda relationer.

5.2.1 Relationsfrämjande kopplat till elevdeltagande

Bjurgren (2017, januari) hävdar att undervisningen i idrott och hälsa är den enda chansen till fysisk aktivitet för många barn och ungdomar och det kan ses tas på stort allvar av de verksamma lärare som deltagit i studien. Enligt Skolinspektionens granskning (2012) konstaterades det att det fanns ett antal elever som närvarade under lektionerna men som var inaktiva och inte ombytta. Med bland annat anledningen av att de inte var medvetna om vad som förväntades av dem i ämnet (Skolinspektionen, 2010), men även av den otrygga situationen som kan uppkomma i omklädningsrummet (Elevhälsan, 2014). De deltagande lärarna i studien hade olika syn på ombyte. Antingen lade de inte så stor vikt på ombytesfrågan och lät eleverna vara med ändå eller så var det av större betydelse för vissa lärare men då fanns det alltid kläder att låna för eleverna. Alla lärare skapar således trygghet kring ämnet på grund av att de visar förståelse för känslighet kring omklädningsrummet och även ger en garanti på att alla elever kommer att kunna vara ombytt och således delta. På detta vis kan det öka elevdeltagande och ge eleverna mer insikt om varför det är viktigt med idrott och hälsa och om vad det är som förväntas av dem (Bjurgren, 2017, januari; Skolinspektionen, 2010). Det ger även alla elever möjlighet att delta i undervisningen. För på grund av det som tidigare nämnts är det faktiskt är den enda chans till fysisk aktivitet för några av dem här ungdomarna och att få vetskap om den egna hälsan (Bjurgren, 2017, januari).

Enligt Redelius (2004, april) ska ämnet idrott och hälsa få eleverna att bli inspirerade till ett livslångt intresse för fysisk aktivitet samt ge dem en starkare tro på sig själva och deras förmåga. Den inspirationen ska komma från hela samhället men om det inte tillgodoses har skolämnet det tyngsta lasset att dra. Det kan tyckas höra ihop med föregående diskussion om ombytesfrågan men det kan även kopplas till lärarnas åsikter om att eleverna ska kunna vara med utifrån deras egna förutsättningar. För att eleverna ska kunna bli inspirerade utav ämnet som Redelius (2004, april) hävdar behövs det elevdeltagande. Enligt samtliga lärare är det viktigt att eleverna är delaktiga utifrån sina egna förutsättningar även om de inte kan vara med till fullo just på grund av vikten av de kunskaper de får erhålla från ämnet. Enligt Li (2015) är det viktigt för eleverna att de ska få känna social meningsfullhet och känna sig både sedda och hörda av läraren då de skapar ett större intresse av att delta i undervisningen i idrott och hälsa. Studiens fyra lärare höll med starkt på samtliga punkter. De ansåg att det var viktigt att se varje elev både innan, under, efter och utanför lektionstid utifrån varje enskild elev och dess individuella behov just för att visa omtanke och de bryr sig om eleverna och dess utveckling som Doolittle (2016) menar på skapar trygghet och tillit.

Samtliga lärare ville även främja deras relationer till eleverna genom att tona ner tävlingsmomenten under lektionerna. Detta som tidigare nämnts skapar en tryggare undervisningsmiljö då det är ett orosmoment för många elever. Enligt Skolinspektionens granskning (2012) behövde ungefär hälften av de besökta skolorna lägga tid på att försäkra sig om att eleverna inte riskerade att utsättas för kränkande behandling främst i

undervisningen i idrott och hälsa. En del av de kränkande behandlingarna och dess utpekanden kommer ifrån en tävlingsorienterad undervisning.

5.2.2 Korrelationen mellan teori och praktik

Enligt Björck och Wikströms studie fanns det fem kategorier kopplat till relationer inom ledarskapsforskning som kunde gynna elevers deltagande i undervisningen i idrott och hälsa: stödja, utveckla, uppmärksamma, konsultera och empowerment (Yukl et al., 2002). Alla kategorier kunde ses stämma överens med studiens fyra lärares beskrivningar men i olika utsträckning. De fyra informanterna lade störst vikt på kategorier som stödja, utveckla och uppmärksamma.

I kategorin stödja lades stor vikt på bland annat olika former av feedback vid olika tidpunkter och även se och höra alla elever utifrån deras egna känslor och behov. Det hör tydligt ihop med Yukl et al. (2002) och Doolittles (2016) beskrivningar om samhörighet. Kategorin som handlar om att utveckla uppkom det en del motsättningar mellan tidigare forskning och studiens resultat. I och med att Yukl et al. (2002) teori är ämnat för ett ledarperspektiv kan det konstateras att det ibland inte passar in i en skolkontext med ett lärarperspektiv i fokus. I föreliggande studie utvecklas teorin för att passa ett lärarperspektiv och utifrån begreppet ”utveckla” kan det ses användas i annorlunda inramning som gör att det passar skolans värld. Det kan dock ses att huvudkärnan är densamma då det handlar om att eleven eller den ledda ska komma fram till lösningen och inte få lösningen serverad av läraren eller ledaren. Lärarna talade mycket för att förklara uppgifter och olika moment för eleverna, men de är även mycket för det visuella, att visa för eleverna. Det kan tyckas skära sig från tidigare forskning kopplat till ett ledarperspektiv av Yukl et al. (2002) då lärarna nämner att de inte vill få eleverna att fastna i någon form av uttänkt utbildningsplan genom det visuella. Men att visa anses ändå vara viktigt med anledning av att eleven ska veta vart de ska någonstans. Lärarna menar på att vikten inte ligger i att visa en färdig produkt utan att visa vägen till en färdig produkt som kan ge dem verktyg till själv processen. Det går därmed att koppla till Yukl et al. (2002) då de beskriver att de inte vill visa hela lösningen för eleven utan snarare förklara vägen till lösningen. Det är just det dessa lärare gör i princip men med andra metoder, istället för att förklara vägen visar de vägen. De visar inte den färdiga produkten då eleverna istället får träna, träna och återigen träna för att få fram den slutgiltiga produkten själva genom lyckanden och misslyckanden. Samtliga lärare kan tyckas använda sig av kategorin utveckla men på egna framarbetade sätt som passar för dem, där vikten skulle ligga i att låta eleven testa och visa att dem tror på eleverna både vid lyckanden och misslyckanden. Tillfredsställelsen och den positiva känslan som uppkommer när lärarna utmanar eleverna är enligt Zhang et al. (2011); Shen et al. (2010) starkt sammankopplat med det egna deltagandet. Doolittle (2016) menar även att utvecklandet av elevens kompetens och känslan av samhörighet och tillit från läraren får eleven att våga och vilja testa nya saker som också leder till ett positivt elevdeltagande. Uppmärksamma som var den tredje och sista kategorin som de fyra lärarna använde sig av mest kunde kännas igen genom att samtliga visade mycket uppskattning till sina elever på olika sätt beroende på vid olika tillfällen. Den här uppskattningen beskrev samtliga lärare visade sig genom kommentarer, kroppsspråk, ansiktsuttryck etc. i olika gruppkonstellationer som stämde väl överens med beskrivningarna av Yukl et al. (2002). Det stämde även överens med vad läraren ska göra utifrån Skolverkets (2011) åtaganden då de bör berömma och uppmärksamma elevers framgångar för att öka deras vilja till att delta i undervisningen. Lärarna använde sig även av uppmärksamhet till

eleverna när de inte var nöjda med deras aktioner, mest för att få ett avstamp och för att få eleverna dit man vill (Doolittle, 2016).

Det lades inte lika stor vikt på de två sista kategorierna som är konsultera och empowerment. Det användes självklart utifrån de fyra lärarnas beskrivningar men inte i samma utsträckning av alla och inte heller i samma utsträckning som de tidigare tre kategorierna. Enligt Yukl et al. (2002) handlar konsultera om elevinflytande och om elevernas delaktighet i beslutsfattande kring undervisningen. Enligt de flesta av lärarna fanns det självklart där men inte särskilt mycket. Det var Lärare B som använde sig av det mest men ansåg att det kunde komma fram mer. Hen ansåg att det var viktigt att ta del av elevernas idéer eftersom det kan engagera eleverna enklare och få dem att vara med. Vilket även stämmer överens med Mehmeti (2015) där det konstateras att om eleverna får sina röster hörda och får möjligheten att påverka undervisningen kan det i sin tur skapa ett positivt elevdeltagande. Det är alltså elevens röst som ska stå i centrum (Jung & Choi, 2016). Den femte och sista kategorin som det heller inte lades så stor energi på i idrottshallen var empowerment som innebär självbestämmande och eget ansvar för eleverna. Samtliga lärare anser att de använder sig av det men inte alls mycket. Anledningen till det var att alla eleverna inte klarade av det på grund av olika anledningar och enligt Yukl et al. (2002) behövs det tilltro mellan lärare och elev för att ett sådant typ av relationsorienterat lärarbete ska fungera, vilket det kanske inte finns från båda håll. Men eftersom att samtliga lärare hävdar att många elever skärper sig när det kommer mer självständiga arbeten kanske det kan vara ett sätt att få till en bättre tilltro mellan lärare och elev? Detta på grund av att om eleverna känner att läraren litar på dem genom till exempel självständiga uppgifter skapar det mer engagerade elever (Jung & Choi, 2016). Som i sin tur kan skapa ett positivt elevdeltagande på grund av att läraren ger en trygg och stöttande undervisningsmiljö som visar att läraren vill jobba med eleverna istället för emot dem (Li, 2015).

Bristen på trygghet under lektionerna i idrott och hälsa skapar problematik för elevernas deltagande i undervisningen. Det handlar således om tryggheten i undervisningslokalerna, tryggheten elever emellan och tryggheten mellan elev och lärare. Det trygga klimatet kan förbättras med hjälp av lärare som arbetar relationsfrämjande med sina elever. Det har nu tagits del av vad faktiskt verksamma lärare gör för att arbeta relationsfrämjande. Vad från teorin som används mer eller mindre och vad som faktiskt används utifrån en annorlunda kontext med tanke på att ett ledarperspektiv har använts utifrån ett lärarperspektiv. Men i det stora hela kan det ses att lärares beskrivningar om relationsorienterade lärarbeteenden på ett eller annat sätt hör ihop med färdigställda teorier och tidigare forskning.

5.3 Slutsatser och implikationer

I föreliggande studie kan det bevitnas vad verksamma lärare i idrott och hälsa gör för att främja relationer mellan lärare och elever och hur de fem kategorierna inom ledarskapsforskning kopplat till relationer faktiskt stämmer överens med studiens verksamma lärares praktik utifrån en annorlunda kontext. I tidigare forskning utifrån ett lärarperspektiv konstaterades det att de tre kategorierna stödja, utveckla och uppmärksamma hade större betydelse för elevers deltagande i ämnet idrott och hälsa än vad kategorierna konsultera och empowerment hade. Det kan ses stämma överens med praktiken av den orsaken att fyra

verksamma lärare idag också använder sig mer av de tre förstnämnda kategorierna. Det kan konstateras att de finns skildringar mellan ett ledarperspektiv och ett lärarperspektiv utifrån Yukl et als. (2002) teori. Utifrån ett ledarperspektiv har alla fem kategorier stöttning (Yukl et al., 2002). Medan utifrån ett lärarperspektiv har de tre förstnämnda kategorierna mer stöttning än de andra två vilket kan konstateras både i teorin (Björck & Wikström) och i praktiken via den föreliggande studien. Det kan därmed fastställas att hela teorin av Yukl et al (2002) utifrån ett ledarperspektiv inte kan överföras i praktiken utifrån en skolkontext.

Vad som kan sammanfattas från tidigare forskning och föreliggande studie är att det är viktigt med relationer mellan lärare och elever. För om läraren kan skapa en tilltro från eleverna kan det till slut skapa en trygghet gentemot undervisningen i idrott och hälsa. De vet därmed att läraren inte tittar på exempelvis prestationer. De vet om att de kan göra så gott dem kan utifrån sina egna förutsättningar. De vet om att läraren ser, hör och bryr sig. Viktigt att eleverna vet om och känner av det här då det skapar relationer som skapar trygghet. Det är alltså här allt kanske börjar. För att få ökad fysisk aktivitet från barn och ungdomar såsom regeringens åtgärdsförslag handlar om (Motion 2018/19:1950) behövs det en aktivare fritid. En aktivare fritid kan ges och talas för från skolämnet idrott och hälsa (Skolinspektionen, 2012). För att skolämnet idrott och hälsa ska kunna göra eleverna mer fysiskt aktiva utanför skoltid behövs elevdeltagande på ämnets lektioner. För att eleverna ska bli tilltalade av att delta är det nog just det som behövs som föreliggande studie handlar om, relationsorienterade lärarbeteenden (Björck & Wikström, 2018). Som det konstaterades tidigare använder sig de medverkande lärarna av det här i praktiken utifrån det som fungerar i teorin.

På grund av denna forskning finns det ytterligare kunskap om vad som faktiskt fungerar i praktiken kopplat till relationsorienterade lärarbeteenden. Dock behövs det ännu mer forskning då det fortfarande är ett relativt outforskat område. Det går att påvisa att relationsorienterade lärarbeteenden gynnar elevdeltagandet så varför inte lägga mer tid på det i utbildningen av till exempel lärarstudenter, som jag som lärarstudent inte har fått mycket alls av. Just för att visa betydelsen av relationsorienterade lärarbeteenden och de positiva resultat som kan uppkomma av att ha goda relationer med sina elever som i sin tur kan skapa ett positivt elevdeltagande i ämnet idrott och hälsa. Det kan intygas att det som i alla fall fyra verksamma lärare gör idag kopplat till relationsorienterade lärarbeteenden skapar bra förutsättningar för ett ökat elevdeltagande och förhoppningsvis så som tidigare forskning visar; bra förutsättningar för bibehållen fysisk aktivitet utanför skolan och en förbättring av den svenska folkhälsan i framtiden.

6. Referenser

Bjuggren, E. (2017, januari). Ge alla barn samma chans till idrott. *Dagens samhälle, januari*. Hämtad 2018-11-16 från <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/ge-alla-barn-samma-chans-till-idrott-31171>

Björck, S. & Wikström, E. (2018). *Betydelsen av relationsorienterade lärarbeteenden för elevdeltagande i idrott och hälsa* (Kandidatuppsats). Göteborg: Institutionen för kost- och idrottsvetenskap, Göteborgs universitet.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber

Bråkenhielm, G. (2008, februari). Ingen gympa för mig! - en undersökning av skälen till att elever inte deltar i ämnet idrott och hälsa. *Svensk idrottsforskning, februari*, 30-33.

Centrum för idrottsforskning. (2016) *Statens stöd till idrotten*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Centrum för idrottsforskning. (2017). *De aktiva och De inaktiva - Om ungas rörelse i skola och på fritid*. Stockholm: Centrum för idrottsforskning.

Cernerud, L. & Folke, M. (2007). Så kan idrottsämnet i skolan bidra till ökad fysisk aktivitet. *Läkartidningen*, 104(42). 3125-3125.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Cothran, D. J. & Ennis, C. D. (1999). Alone in a crowd: Meeting students' needs for relevance and connection in urban high school physical education. *Journal of teaching in physical education*, 18, 243-247.

Doolittle, S. (2016). Engaging middle school students in physical education and physical activity programs. *The journal of physical education*, 87(6), 29-34.

Elevhälsan. (2014). *Skolans mest otrygga platser*. Hämtad 2018-12-28 från <https://www.elevhalsan.se/blogs/beo/vissa-platser-ar-otryggare-an-andra.htm>

Eriksson, B. (2018, september). Samhällsplaneringen bidrar till barns stillasittande. *Dagens samhälle, september*. Hämtad 2018-11-14 från <https://www.dagenssamhalle.se/debatt/barns-stillasittande-ar-ett-hot-mot-folkhalsan-23714>

Jung, H. & Choi, E. (2016). The importance of indirect teaching behaviour and its educational effects in physical education. *Physical education & sport pedagogy*, 21(2), 121-136. doi:10.1080/17408989.2014.923990

Kajiser, L. & Öhlander, M. (Red.). (2011). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur.

Li, W. (2015). Strategies for creating a caring learning climate in physical education. *The journal of physical education*, 86(4), 34-41. doi:10.1080/07303084.2015.1009204

Mehmeti, I. (2015). Motivational level and participation barriers in school physical education among adolescents. *Sport mont*, (43-45), 121-126.

Motion 2018/19:1950. *Idrott och hälsa i grundskolan*. Hämtad 2018-12-18 från http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/_H6021950

Mouratidis, A., Vansteenkiste, M., Lens, W. & Sideridis, G. (2008). The motivating role of positive feedback in sport and physical education: Evidence for a motivational model. *Journal of sport & exercise psychology*, 30(2), 240-268.

Perlman, D. & Goc Karp, G. (2010). A self-determined perspective of the sport education model. *Physical education & sport pedagogy*, 15(4), 401-418.

Redelius, K. (2004, april). Vilka är vinnare och förlorare i ämnet idrott och hälsa?. *Svensk idrottsforskning, april*, 42-46.

Riksidrottsförbundet. (2009). *Varför idrott och fysisk aktivitet är viktigt för barn och ungdom - fakta och argument*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Shen, B., Li, W., Sun, H. & Rukavina, P. B. (2010). The influence of inadequate teacher-to-student social support on amotivation of physical education students. *Journal of teaching in physical education*, 29(4), 417-432.

Skolinspektionen. (2010). *Mycket idrott och lite hälsa: Skolinspektionens rapport från den flygande tillsynen i idrott och hälsa*. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionen. (2012). *Idrott och hälsa i grundskolan: Med lärandet i rörelse*. Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionen. (2018). *Kvalitetsgranskning av ämnet idrott och hälsa i årskurs 7-9*. Stockholm: Skolinspektionen

Skolverket. (2011). *Motivation en viktig nyckel för elevers framgång*. Hämtad 2018-11-16 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/motivation-en-viktig-nyckel-till-elevers-skolframgang>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Yukl, G., Gordon, A. & Taber, T. (2002). A hierarchical taxonomy of leadership behavior: Integrating a half century of behavior research. *Journal of leadership and organizational studies*, 9(1), 15-32.

Zhang, T., Solmon, M. A., Kosma, M., Carson, R. L. & Xiangli, G. (2011). Need support, need satisfaction, intrinsic motivation, and physical activity participation among middle school students. *Journal of teaching in physical education*, 30(1), 51-68.

7. Bilagor

7.1 Bilaga 1, Intervjuguide

Hur många år har du arbetat som lärare?

Vad fick dig att välja idrott och hälsa som ämne?

Kan du berätta lite mer om ditt arbete som idrottslärare här på skolan?

Hur ser elevdeltagandet i idrott och hälsa ut på din skola?

Vad gör du för att motverka att elever inte deltar i idrotten?

Beskriv hur du arbetar för att främja relationer med dina elever i idrott och hälsa i undervisningen

Stödja

Kan du beskriva hur du som lärare arbetar med att stödja eleverna under lektionerna?

Hur ser du på din roll som lärare när det gäller att värna om elevernas känslor och behov?

Är det något specifikt du gör som du märker gör eleverna mer nöjda och glada?

Hur gör du för att eleverna ska känna tillit till dig?

Kan du ge exempel på när och hur du ger feedback till eleverna?

Utveckla

Hur gör du när du ska introducera en ny uppgift? Förklarar du uppgiften eller visar du hur det ska gå till? Har du någon specifik ordning du använder dig av när du ska introducera en uppgift? Till exempel handstående.

Hur gör du för att utveckla/utmana elevernas tänkande och förmåga att utföra uppgifter?

Kan du beskriva/exemplifiera hur du gör om en elev tycker att något är svårt att utföra eller om de misslyckas?

Uppmärksamma

Hur agerar du som lärare när eleven gör något bra? Hur agerar du när de misslyckas med något?

Agerar du annorlunda beroende på om eleven lyckas eller misslyckas? - Hur?

Hur visar du uppskattning till dina elever?

Konsultera

Hur gör du eleverna delaktiga i undervisningen? Får de till exempel själva bestämma över ett innehåll eller utformningen av lektionsinnehållet? När? Hur?

Kan du exemplifiera hur du använder elevinflytande i undervisningen?

Empowerment

Hur gör du för att få eleverna mer engagerade i undervisningen?

Självständigt arbete för eleverna, är det något du använder dig av? - Hur?

Finns det något du skulle vilja lägga till?

Tack för intervjun!